

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA – 4101-004-01/2014
P/14/022

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/14/022 – System egzaminów zewnętrznych w oświacie

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie

Kontroler Justyna Goszcz, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 90368 z dnia 5 marca 2014 r. i nr 90404 z dnia 24 kwietnia 2014 r.
(dowód: akta kontroli str. 1-2,890-891)

Jednostka kontrolowana Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie, ul. Grzybowska 77, 08-844 Warszawa, zwana dalej: OKE lub Komisją

Kierownik jednostki kontrolowanej Anna Frenkiel, Dyrektor
(dowód: akta kontroli str. 3,4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie ¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.
---------------------	---

Uzasadnienie oceny ogólnej OKE przestrzegała zasad unieważniania egzaminów określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych², procedurach centralnych i procedurach wewnętrznych. OKE rzetelnie prowadziła ewidencję egzaminatorów, w tym prawidłowo dokonywała wpisów i skreśleń z ewidencji. Stwierdzona nieprawidłowość polegająca na niewyznaczeniu przez dyrektora OKE terminu ponownego egzaminu zawodowego nie miała wpływu na ocenę ogólną.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Realizacja zadań przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną

Opis stanu faktycznego 1.1. W latach 2009 – 2014 w OKE obowiązywały wewnętrzne procedury³: unieważniania prac egzaminacyjnych ze względu na niesamodzielność oraz ze względu na naruszenie procedur egzaminacyjnych. Ponadto OKE stosowała procedury centralne⁴ opracowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną (dalej: CKE).

W latach 2009-2014 z powodu:

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie oceniania

³ Zarządzenie nr 3/2009 Dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie z dnia 4 listopada 2009 r. oraz aneksy do procedur z dnia 4 marca 2013 r.

⁴ Dotyczące: organizowania i przeprowadzania sprawdzianu w szóstej klasie szkoły podstawowej, organizowania i przeprowadzania egzaminu w klasie trzeciej gimnazjum, organizowania i przeprowadzania egzaminu maturalnego, organizowania i przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych (w latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014 także procedury organizowania i przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie) wydawane w kolejnych latach szkolnych. Powstały we współpracy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

- naruszenia procedur przeprowadzania egzaminu unieważniono 682 egzaminy, w tym - 497 przez dyrektora OKE⁵,

- niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych unieważniono 351 egzaminów, w tym 338 przez dyrektora OKE⁶.

Analiza próby 29 unieważnień⁷ (2,8%) wykazała, że dyrektor OKE przestrzegał zasad unieważniania egzaminów określonych w rozporządzeniu w sprawie oceniania oraz procedur centralnych i wewnętrznych. Zgodnie z procedurami wszczynano postępowanie, powoływano zespół do analizy niesamodzielných prac, gromadzono dokumentację (zgłoszenia, protokoły, kopie prac), uzgadniano z dyrektorem CKE i niezwłocznie⁸ przesyłano uzgodnienie dyrektorowi szkoły, a od 2013 r. również za jego pośrednictwem uczniom/absolwentom.

(dowód: akta kontroli str. 22-31, 38-50, 53-62, 63-89, 709-714, 816)

W kontrolowanym okresie w OKE nie odnotowano przypadków określonych w § 146 ust. 4 rozporządzenia w sprawie oceniania, tj. niemożności ustalenia wyników sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego w części pisemnej albo egzaminu zawodowego z powodu zaginięcia lub zniszczenia odpowiednio arkuszy egzaminacyjnych, kart odpowiedzi, kart oceny lub odpowiedzi zdających zapisanych i zarchiwizowanych w elektronicznym systemie przeprowadzania egzaminu zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 810)

W kontrolowanym okresie wpłynęły do OKE łącznie 7 082 wnioski zdających (lub rodziców, czy prawnych opiekunów w przypadku egzaminów po VI klasie szkoły podstawowej lub egzaminów gimnazjalnych) o udostępnienie do wglądu sprawdzonych i ocenionych arkuszy egzaminacyjnych⁹. W przypadku 153 wniosków zdających dyrektor OKE wydała nowe świadectwa (zaświadczenia, dyplomy).

(dowód: akta kontroli str. 54)

W kontrolowanym okresie w OKE nie obowiązywały pisemne procedury postępowania w przypadku zmiany wyniku egzaminu.

(dowód: akta kontroli str. 882-883)

Dyrektor OKE wyjaśniła, że dokonała zmiany wyników wyłącznie ze względu na błędy techniczne w przeliczeniu punktacji. W związku z tym nie było ponownego oceniania prac na wniosek zdających (rodziców, opiekunów prawnych). Przed każdym wglądem arkusze egzaminacyjne podlegały ponownemu oglądowi pod kątem technicznym tzn. sprawdza się czy egzaminator prawidłowo przeniósł przyznane punkty na kartę odpowiedzi, czy zdający prawidłowo zaznaczył odpowiedzi do zadań zamkniętych i czy karta odpowiedzi została prawidłowo wczytana do bazy. Jeżeli w wyniku takiego sprawdzenia okazało się, że została odczytana mniejsza liczba punktów, zdającemu jeszcze przed wglądem, wymieniono zaświadczenie, świadectwo lub dyplom. Dyrektor OKE podała, że w roku 2009 było 31 takich przypadków, w 2010 – 31, w 2011 – 36, w 2012 – 25, w 2013 – 30.

(dowód: akta kontroli str. 882-884,893)

Prowadzenie ewidencji egzaminatorów

Zgodnie z art. 9c ust. 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁰, wpisu do ewidencji i skreślenia z ewidencji dokonywano na podstawie decyzji administracyjnej dyrektora OKE¹¹. Wpis do ewidencji

⁵ Unieważniono 5 sprawdzianów po VI klasie szkoły podstawowej (w tym 1 przez OKE), 40 egzaminów gimnazjalnych (w tym 3 przez OKE), 142 egzaminy maturalne (w tym 55 przez OKE) i 495 egzaminów zawodowych (w tym 438 przez OKE). Liczba unieważnionych egzaminów równa się ilości osób.

⁶ Nie unieważniono żadnego sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej, unieważniono 107 egzaminów gimnazjalnych (wszystkie przez OKE), 217 egzaminów maturalnych (w tym 204 przez OKE) i 27 egzaminów zawodowych (wszystkie przez OKE).

⁷ Stosowanie przez Dyrektora OKE obowiązujących procedur sprawdzono na podstawie unieważnienia 10 egzaminów maturalnych i 10 egzaminów zawodowych z powodu niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych oraz 9 przypadków unieważnienia egzaminu z powodu stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów.

⁸ W wewnętrznej procedurze unieważniania prac egzaminacyjnych ze względu na niesamodzielną i w procedurze unieważniania prac egzaminacyjnych ze względu na naruszenie procedur egzaminacyjnych określono, że informacja o unieważnieniu powinna być przekazane niezwłocznie (dyrektorowi szkoły oraz za jego pośrednictwem uczniom/absolwentom)

⁹ W tym: 336 w ramach sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej, 1308 w ramach egzaminu gimnazjalnego, 4969 w ramach egzaminu maturalnego, 469 zdających egzamin zawodowy.

¹⁰ Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.

egzaminatorów obejmował elementy wymienione w § 5 ust 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 kwietnia 2009 r. w sprawie ramowego szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślania egzaminatorów z ewidencji¹².
(dowód: akta kontroli str. 90-93, 101-105)

Według stanu na dzień 14 marca 2014 r. w ewidencji zarejestrowano 14 730 egzaminatorów kształcenia ogólnego oraz 2 577 egzaminatorów egzaminów zawodowych (w zawodzie).
(dowód: akta kontroli str. 90-99)

Dyrektor OKE wyjaśniła, że liczba egzaminatorów w OKE w Warszawie jest wystarczająca do sprawnego sprawdzania arkuszy egzaminacyjnych ze sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu zawodowego.
(dowód: akta kontroli str. 807)

Na podstawie próby losowej 25 egzaminatorów wpisanych do ewidencji w latach 2009-2014 (do dnia 14.03.2014 r.) dokonano badania rzetelności prowadzenia i dokonywania wpisów do ewidencji.

Osoby wpisane do ewidencji posiadały kwalifikacje określone w art. 9c ust. 3 pkt 1 ustawy o systemie oświaty; posiadały staż pracy dydaktycznej w szkole, o którym mowa w art. 9c ust. 3 pkt 2 ww. ustawy; spełniły warunki określone w [art. 10](#) ust. 5 pkt 2-4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela¹³; ukończyły z wynikiem pozytywnym szkolenie dla kandydatów na egzaminatorów organizowane przez OKE, zakończone egzaminem ze znajomości zasad przeprowadzania i oceniania sprawdzianu i egzaminów.
(dowód: akta kontroli str. 101-114)

Skreślenie z ewidencji egzaminatorów następuje na wniosek egzaminatora albo z urzędu w wypadkach określonych w art. 9c ust. 5 pkt 2-4 ustawy o systemie oświaty. W latach 2009-2014 skreślono z ewidencji 67 egzaminatorów, w tym na wniosek egzaminatora 37 osób oraz z urzędu 30 osób. Przyczynami skreśleń z urzędu było:

- nieusprawiedliwione nieuczestniczenie w okresowych szkoleniach egzaminatorów, organizowanych przez OKE (10 osób),
- nieusprawiedliwione nieuczestniczenie w pracach dotyczących przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów, do których egzaminator został wyznaczony przez dyrektora OKE (20 osób).

Na podstawie próby 25 egzaminatorów (32% ogółu osób wykreślonych z ewidencji) w latach 2009-2014 (do dnia 14.03.2014 r.), stwierdzono, że decyzje spełniały wymogi określone w art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego¹⁴ i wydano je na podstawie art. 9c ust. 6 ustawy o systemie oświaty. Dyrektor OKE podała, że przeglądu ewidencji egzaminatorów w OKE w Warszawie dokonuje się na bieżąco.
(dowód: akta kontroli str. 115-129, 807-808)

Nadzór MEN i CKE nad realizacją zadań przez OKE

W latach 2009-2014 Ministerstwo Edukacji Narodowej przeprowadziło w OKE dwie kontrole: w 2010 r. na temat „Prawidłowość realizacji zadań, w tym wydatkowania środków publicznych. Przeprowadzanie egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego. Prawidłowość udzielania zamówień publicznych na zakup dostaw i usług w 2009 r.” i w 2013 r. na temat „Realizacja ustawowych zadań OKE dotyczących przeprowadzania egzaminu maturalnego w zakresie unieważnienia egzaminu maturalnego w latach szkolnych: 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012”.

¹¹ Ewidencja egzaminatorów prowadzona była w OKE w dwóch bazach elektronicznych: baza egzaminatorów dla sprawdzianów po VI klasie szkoły podstawowej, egzaminów gimnazjalnych i egzaminów maturalnych (program komputerowy OKE'Y, firmy Nowitech Sp. z o.o.) i baza egzaminatorów egzaminów zawodowych (System Przetwarzania Danych Egzaminacyjnych CKE 2004).

¹² Dz. U. z 2014 r., poz. 468, dalej: rozporządzenie w sprawie ewidencji egzaminatorów

¹³ Dz. U. z 2014 r., poz. 191

¹⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 267

(dowód: akta kontroli str. 131-138)

W zakresie kontroli z 2010 r. uwzględniono prowadzenie postępowania administracyjnego w sprawie wpisu do ewidencji egzaminatorów. W wystąpieniu pokontrolnym z 16 grudnia 2010 r. Ministerstwo stwierdziło, że: *przedłożone do kontroli decyzje dyrektora OKE w Warszawie zawierały nieaktualne metryki aktu prawnego stanowiące podstawę wydania decyzji i ich uzasadnienia w sprawie skreślenia egzaminatora z ewidencji.*"

W wyniku ww. kontroli Minister Edukacji Narodowej poleciła przeprowadzenie wewnętrznej kontroli w zakresie wybranych obszarów realizacji zadań i dbałości o ich staranne dokumentowanie, także w zakresie przywoływania przepisów prawa w wydawanych decyzjach administracyjnych.

W okresie od stycznia do marca 2011 r. w OKE przeprowadzono 3 kontrole wewnętrzne, zgodnie z poleceniem Ministra Edukacji Narodowej.

(dowód: akta kontroli str. 133)

W wyniku kontroli przeprowadzonej w 2013 r., dotyczącej organizowania i przeprowadzania egzaminu maturalnego w OKE, w tym jego unieważniania, Ministerstwo nie stwierdziło nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 134)

Nadzór CKE polegał na uzgadnianiu z dyrektorem OKE decyzji o unieważnieniach i wyznaczaniu terminów ponownych sprawdzianów lub egzaminów (za wyjątkiem zawodowych) w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, maturalnego lub zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 80)

Ustalone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:
------------------------------	---

W unieważnieniach 6 egzaminów zawodowych (dla 6 słuchaczy Policealnej Szkoły Centrum Nauki i Biznesu „ŻAK” w Pruszkowie), na podstawie § 146 ust. 3 rozporządzenia w sprawie oceniania, dyrektor OKE nie wyznaczyła terminu ponownego egzaminu. Było to niezgodne z § 146 ust. 5 rozporządzenia w sprawie oceniania, zgodnie z którym termin ponownego egzaminu zawodowego ustala dyrektor komisji okręgowej w uzgodnieniu z dyrektorem CKE.

(dowód: akta kontroli str. 61-62, 78-89)

Dyrektor OKE wyjaśniła, że nie wyznaczono terminu ponownego egzaminu ze względu na konieczność jego uzgodnienia z dyrektorem CKE, a przygotowywanie pytań, zadań i testów do przeprowadzania egzaminów, w tym zawodowego należy do zadań CKE. Zanim doszło do uzgodnienia ponownego terminu egzaminu dla tych słuchaczy, szkoła, na wniosek zdających, w dniu 30 stycznia 2014 r. dokonała ich zgłoszenia do tego samego egzaminu w kolejnej sesji egzaminacyjnej (czerwiec 2014 r.), dlatego dyrektor OKE uznał, że nie będzie dla tych zdających ustalał ponownego egzaminu jeszcze w tej samej sesji egzaminacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 811-813, 893)

Uwagi dotyczące badanej działalności	Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że niezbędne jest określenie w OKE zasad postępowania (procedur) w przypadku zmiany świadectw, wyników egzaminów, w związku z oczywistymi omyłkami technicznymi.
---	--

Ocena częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Sposób i zakres wykorzystania egzaminów zewnętrznych do podnoszenia jakości nauczania

Opis faktycznego	stanu	2.1 Zgodnie z art. 9 c ust. 2 pkt 3 ustawy o systemie oświaty OKE analizowało wyniki sprawdzianów i egzaminów, a także formułowało wnioski.
---------------------	-------	---

Sporządzane przez OKE sprawozdania zawierają wnioski i konstatacje o różnym stopniu ogólności, odnoszące się najczęściej do stopnia opanowania przez uczniów umiejętności przedmiotowych.

Zdaniem OKE wnioskami były podsumowania i analizy o różnym charakterze i poziomie ogólności¹⁵. Wnioski te to m. in.: podsumowania statystyczne, wskazanie co było w egzaminie trudne lub najtrudniejsze, co jest ważne w rozwiązywaniu zadań, jaki był sposób wnioskowania i co na nie wpłynęło, wskazanie jaki był stopień trudności arkusza lub z czym sobie uczniowie nie radzili, średnie wyniki, przyczyny popełnianych błędów, omówienie treści zadań. Część wniosków miała też charakter zaleceń dla nauczycieli. Analiza wniosków z kolejnych lat wykazała, że wnioski te były powtarzane.

(dowód: akta kontroli str. 656-676)

Uwaga dotycząca NIK zwraca uwagę, iż w sprawozdaniach (i innych dokumentach OKE) nie formułowano badanej działalności wniosków całościowych (generalnych, systemowych) ukierunkowanych na działania usprawniające, modyfikujące, czy też doskonalące z wyraźnie określonym adresatem (szkoła, j.s.t., kurator oświaty). OKE nie monitorowała sformułowanych w kolejnych sprawozdaniach wniosków, w tym w szczególności czy i jak wnioski są wdrażane w szkołach.

(dowód: akta kontroli str. 808,812,637-682)

Dyrektor OKE wyjaśniła, że w związku z tym, że formułowane w sprawozdaniach z przeprowadzonych sprawdzianów i egzaminów wnioski nie są adresowane do konkretnego odbiorcy ustawodawca nie nadał OKE uprawnienia sprawdzania, czy i jak formułowane przez nią wnioski są wykorzystywane przez dyrektorów szkół, organy prowadzące szkoły, Kuratorom Oświaty i CKE.

(dowód: akta kontroli str. 808)

Zdaniem NIK różnorodny sposób (konkluzje, opisy, zalecenia) i zakres (podejście przedmiotowe) formułowania przez OKE wniosków z analizy wyników egzaminu nie zapewnia możliwości ich wdrożenia na różnych poziomach zarządzania oświatą. OKE koncentrowała się na wynikach danego roku, nie dokonując przeglądu wniosków pomimo, że powtarzały się one w kolejnych latach. Jeśli wnioski mają przyczynić się do podnoszenia jakości nauczania, to niezbędne jest spojrzenie na wyniki egzaminów nie tylko w wydaniu jednorocznym, lecz także w aspekcie wieloletnim i całościowym (co najmniej w odniesieniu do systemu dydaktycznego nauczyciela).

Dyrektor OKE wyjaśniła: „wnioski ogólne i szczegółowe (merytoryczne) są zawarte w obszernych sprawozdaniach dotyczących analizy wyników sprawdzianu/egzaminów przekazywanych: Ministerstwu Edukacji Narodowej, Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwu Rolnictwa, Ministerstwu Sprawiedliwości, Marszałkowi Województwa Mazowieckiego, Kuratorium Oświaty i Delegaturom KO, CKE, organom prowadzącym szkoły, dyrektorom szkół w latach 2009/2010 – 2013/2014. OKE nie formułuje natomiast zaleceń dotyczących procesu kształcenia w szkołach. Dokonujemy diagnozy (fotografii) osiągnięć uczniów / absolwentów na poszczególnych poziomach kształcenia. Formułujemy wnioski – konkluzje wynikające na podstawie odpowiednich przesłanek do wykorzystania przez właściwe podmioty: nauczycieli, dyrektorów szkół, organy prowadzące szkoły, Kuratora Oświaty, MEN, CKE.”

(dowód: akta kontroli str. 637-638)

2.2. Ustalenie zasad współpracy pomiędzy OKE i MKO

W kontrolowanym okresie obowiązywało porozumienie zawarte pomiędzy Dyrektorem OKE, a Mazowieckim Kuratorem Oświaty (dalej: MKO) określające zasady współdziałania¹⁶.

W porozumieniu zapisano, że celem współdziałania jest wysoka jakość organizacji i przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów, wzrost umiejętności nauczycieli w zakresie diagnozowania, oceniania, egzaminowania i badania osiągnięć uczniów i poprawa jakości kształcenia. MKO i dyrektor OKE zobowiązali się do współdziałania w realizacji zadań związanych m.in. z wykorzystaniem wyników sprawdzianu i egzaminów do oceny jakości kształcenia w województwie, doskonalenia nauczycieli w zakresie diagnozowania, oceniania, egzaminowania i badania osiągnięć edukacyjnych uczniów. Zadaniem dyrektora OKE jest m.in. uczestniczenie w spotkaniach organizowanych przez MKO poświęconych analizowaniu wyników sprawdzianu i egzaminów oraz

¹⁵ Wnioski te zostały sformułowane przez OKE w: sprawozdaniach ze sprawdzianu dla uczniów w szóstej klasie szkoły podstawowej przeprowadzonych w województwie mazowieckim (lata 2010-2013), w sprawozdaniach z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w województwie mazowieckim (lata 2010-2013), w sprawozdaniach z egzaminu maturalnego przeprowadzonego w 2010 r. w województwie mazowieckim (lata 2010-2013).

¹⁶ Porozumienie z 8 grudnia 2009 r.

opracowywanie materiałów pomocniczych dla nauczycieli w zakresie diagnozowania, oceniania, egzaminowania i badania osiągnięć edukacyjnych uczniów.

(dowód: akta kontroli str.139-141,)

W badanym okresie OKE samodzielnie opracowywała Plany Współdziałania z MKO na każdy rok szkolny oraz sprawozdania z wykonania tego planu. W obszarze współdziałania w zakresie wykorzystywania wyników sprawdzianu i egzaminów we wszystkich sprawozdaniach wykazano:

- opracowanie i przekazanie MKO sprawozdań z przeprowadzonych sprawdzianów i egzaminów,
- zapraszanie wizytatorów na spotkania z dyrektorami szkół, na których prezentowane są wyniki sprawdzianu/egzaminów,
- uczestniczenie w spotkaniach organizowanych przez MKO, poświęconych analizie wyników sprawdzianu/egzaminów,
- przygotowanie tematycznych wystąpień z materiałami pomocniczymi w postaci prezentacji, wydruków na spotkania z nauczycielami poszczególnych przedmiotów,
- organizacja i przeprowadzanie spotkań/szkoleń nauczycieli lub udział w szkoleniach nauczycieli organizowanych przez inne instytucje,
- opracowywanie materiałów pomocniczych dla nauczycieli w zakresie diagnozowania, oceniania, egzaminowania i badania osiągnięć edukacyjnych uczniów¹⁷,
- proponowanie MKO tematyki szkoleń nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 139-157,817-831)

2.3 Efekty współpracy OKE z MKO

W 2007 r. MKO powołał Mazowiecki Zespół ds. Systemowego Badania Potrzeb Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli, do zadań którego należało m.in. opiniowanie propozycji obszarów tematycznych szkoleń nauczycieli dofinansowywanych przez MKO oraz opiniowanie propozycji priorytetów MKO na dany rok¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 309-310)

Dyrektor OKE wyjaśniła, że: *„Eksperci OKE, którzy brali udział w pracach Zespołu ds. Systemowego Badania Potrzeb Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli proponowali tematykę doskonalenia nauczycieli w zakresie*

¹⁷ Materiały te były upowszechniane poprzez prezentację multimedialną podczas konferencji. W 2009 dotyczyły Języka polskiego na maturze 2009 – wyników i rad dla uczniów.

W 2010 dotyczyły następującej tematyki: Podsumowanie egzaminu maturalnego z matematyki; Wyniki z biologii na egzaminie gimnazjalnym z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych w 2010 r.; Egzamin maturalny z chemii w 2010 r.; Powrót matematyki. Początek trudnej drogi; Zmiana formuły części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego od roku szkolnego 2011/2012; Wyniki egzaminu maturalnego z historii w 2010 r. w porównaniu z poprzednimi latami; Jak szóstkłasiści radzą sobie z zadaniami polonistycznymi na sprawdzianie; Język polski. Maj 2010 – podsumowanie;

W 2011 dotyczyły następującej tematyki: Wyniki egzaminu maturalnego z historii w 2011 r. – spostrzeżenia i wnioski; Język polski. Maj 2011 – podsumowanie - diagnoza osiągnięć uczniów na podstawie danych statystycznych; Wyniki części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego w 2011 r. i ich interpretacja egzamin gimnazjalny w 2012 r. – część humanistyczna egzaminu z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie; Omówienie wyników części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego w 2011 r., egzamin gimnazjalny w 2012 r.; Wyniki z chemii na egzaminie gimnazjalnym z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych w 2011 r., egzamin gimnazjalny w 2012 r. – część matematyczno-przyrodnicza egzaminów z zakresu przedmiotów przyrodniczych w części dotyczącej chemii; Struktura egzaminu maturalnego z języka francuskiego w 2012 r.; Struktura egzaminu maturalnego w 2012 r. - przykłady zadań do części ustnej egzaminu i ich analiza, procedury egzaminacyjne, kryteria oceny egzaminu ustnego; Egzamin gimnazjalny w roku szkolnym 2011/2012;

W 2012 r. dotyczyły następującej tematyki: Wyniki egzaminu maturalnego z historii w 2012 r.; Wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego w województwie mazowieckim w 2012 r.; Wokół egzaminu gimnazjalnego 2012; Wyniki z chemii na egzaminie gimnazjalnym z zakresu przedmiotów przyrodniczych w 2012 r.; Wyniki z historii i wiedzy o społeczeństwie na egzaminie gimnazjalnym; Egzamin maturalny z chemii w 2012 r.,

W 2013r. dotyczyły następującej tematyki: Wyniki egzaminu maturalnego z historii w 2013 r. ; Analiza wyników egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie wraz z wnioskami do dalszej pracy z uczniami; Podsumowanie wyników egzaminu gimnazjalnego z historii i wiedzy o społeczeństwie w roku szkolnym 2012/2013; Sprawdzian 2015. Języki obce nowożytnie; Język polski. Maj 2013 – podsumowanie; Egzamin gimnazjalny z języka polskiego w 2013 r. w kraju i województwie mazowieckim, nowa formuła sprawdzianu; Wyniki z geografii na egzaminie gimnazjalnym z zakresu przedmiotów przyrodniczych w 2013 r.; Egzamin maturalny z chemii w 2013 r.

¹⁸ Informacja uzyskana na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.) – dalej ustawa o NIK

*diagnozowania, oceniania, egzaminowania i badania osiągnięć edukacyjnych uczniów w aspekcie realizacji podstawy programowej*¹⁹:

Ponadto Dyrektor OKE zaproponowała w 2011 r. dodatkowe cztery tematy szkoleń²⁰. W latach 2010-2014 OKE zaproponowała MKO łącznie 16 tematów szkoleń nauczycieli, z których 9²¹ zostało dofinansowanych przez MKO w ramach środków na doskonalenie nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str.161-167,

391-406, 830-831)

Dyrektor OKE wyjaśniła, że w kontrolowanym okresie zgłosiła MKO łącznie 156 nieprawidłowości w zakresie przeprowadzania w szkołach sprawdzianu i egzaminów. Od MKO otrzymała 6 informacji dotyczących podjętych działań w związku ze zgłoszeniami.

(dowód: akta kontroli str. 828,832-879)

Odnosnie efektów współdziałania z OKE w zakresie wykorzystania wyników egzaminów m.in. w odniesieniu do oceny jakości kształcenia w województwie oraz wspomagania rozwoju ucznia i poprawy efektywności procesu nauczania-uczenia się MKO podała, że opracowania OKE zawierające wyniki sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych (procentowe, staninowej) służą wizytatorom przeprowadzającym ewaluację zewnętrzną do analizy efektów kształcenia. Dane te określają jakość kształcenia w badanych szkołach i mają wpływ na ustalenie poziomu spełniania wymagania „Analizuje się wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe”. Informacje dotyczące spełniania wymienionego wymagania zawarte w raportach z ewaluacji zewnętrznej umożliwiają szkołom podjęcie działań wspomagających rozwój ucznia i poprawę efektywności procesu nauczania – uczenia się. W ocenie MKO potwierdzeniem efektów powyższego działania są raporty z ewaluacji zewnętrznych²².

(dowód: akta kontroli str.172-177)

MKO poinformował, że wnioski z kontroli doraźnych przeprowadzonych w związku ze zgłoszonymi przez OKE nieprawidłowościami występującymi podczas egzaminów zewnętrznych były wdrażane poprzez: kierowanie pism do dyrektorów szkół i organów prowadzących szkoły dotyczących obowiązku realizacji wydanych zaleceń i przestrzegania procedur egzaminacyjnych; przeprowadzanie z dyrektorami szkół rozmów wyjaśniających; przedstawianie dyrektorom szkół podczas narad wniosków do realizacji; przygotowanie na każdy rok szkolny oferty szkoleń dla nauczycieli w ramach doskonalenia zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 396)

¹⁹ Zaproponowane tematyki doskonalenia nauczycieli: Analiza czynników dydaktycznych w aspekcie podnoszenia jakości kształcenia danego przedmiotu/zawodu w określonej szkole.; Wdrażanie wniosków z analizy wyników sprawdzianów/egzaminów w procesie dydaktycznym szkoły.; Podstawy oceniania w systemie wewnątrzszkolnym i egzaminowania potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.; Wpływ wyników egzaminów potwierdzających kwalifikacje na podniesienie jakości kształcenia w zawodzie.; Konstruowanie sprawdzianów szkolnych zgodnie z zasadami pomiaru dydaktycznego i z uwzględnieniem typów zadań stosowanych na sprawdzianach/egzaminach zewnętrznych.; Analiza osiągnięć gimnazjalistów z poszczególnych szkół w aspekcie wyników Edukacyjnej Wartości Dodanej.; Analiza wymagań wewnątrzszkolnych pod kątem przygotowania do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.; Zadania i działania rady pedagogicznej w zakresie dostosowania warunków i form sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego.; Realizacja nowej podstawy programowej pod kątem wymagań ogólnych i szczegółowych na danym poziomie kształcenia jako równoznacznych z wymaganiami egzaminacyjnymi.; Sprawdzenie osiągnięć uczniów/absolwentów na sprawdzianie/egzaminie maturalnym od 2015 roku – analiza Informatorów planowanych do opublikowania w 2013 roku.; Zmiany w kształceniu zawodowym wdrażane od roku szkolnego 2012/2013 wynikające z wyodrębnienia kwalifikacji w poszczególnych zawodach oraz nowej podstawy programowej.; Informatory o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie źródłem informacji o wymaganiach egzaminacyjnych i zasadach przeprowadzania nowego egzaminu zawodowego. Proponowana przez ekspertów OKE tematyka była przekazywana Mazowieckiemu Kuratorowi Oświaty przez dyrektora OKE w Warszawie.

²⁰ Nowe podstawy programowe kształcenia w zawodach uwzględniające współczesne postrzeganie zawodów, Zmodyfikowany egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe – system potwierdzania kwalifikacji w wyodrębnionych zawodach, Analiza funkcjonowania systemu dydaktycznego w szkołach podstawowych realizujących od trzech lat nową podstawę programową. Przygotowanie szkół ponadgimnazjalnych i nauczycieli do wprowadzenia nowej podstawy programowej od roku szkolnego 2012/2013.

²¹ Kuratorzy oświaty zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. Nr 46, poz. 430) dofinansowują szkolenia dla nauczycieli w ramach wyodrębnionych w budżecie wojewody środków na powyższe zadanie.

²² Raporty są dostępne na stronie www.seo2.npseo.pl

2.4. Skargi dotycząca przygotowania i przeprowadzania egzaminów zewnętrznych

W kontrolowanym okresie do OKE nie wpływały skargi rodziców zdających lub pełnoletnich zdających na warunki przeprowadzenia egzaminów oraz sposób oceny prac egzaminacyjnych.

MKO poinformował, że w kontrolowanym okresie wpłynęła jedna skarga na dyrektora szkoły (w 2010 r.) dotycząca błędnego poinformowania abiturienta o przedmiocie, z którego miał zdawać poprawkowy egzamin maturalny, a w konsekwencji o terminie poprawkowego egzaminu z języka polskiego zamiast matematyki. Skargę uznano za zasadną (zarzuty wymienione w skardze potwierdziły się).

(dowód: akta

kontroli str. 176,391,715-719)

2.5. Prowadzenie form doskonalenia z zakresu analizy i wykorzystywania wyników egzaminów dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego

W kontrolowanym okresie OKE nie organizowała form doskonalenia dedykowanych pracownikom organów prowadzących szkoły odpowiedzialnym za prowadzenie spraw oświatowych

Dyrektor OKE wyjaśniła, że w ramach form doskonalenia z zakresu analizy i wykorzystywania wyników egzaminów dla pracowników organów prowadzących szkoły OKE opracowywała materiały dydaktyczne²³ przygotowujące m.in. do analizy, interpretacji i wykorzystywania wyników sprawdzianu/egzaminów w celu podnoszenia jakości kształcenia na poziomie dzielnicy/gminy/powiatu. Przedstawiciele organów prowadzących szkoły byli zapraszani na szkolenia organizowane dla dyrektorów szkół dotyczące analizowania, interpretowania i wykorzystywania wyników sprawdzianu/egzaminów.

(dowód: akta kontroli str. 720-804)

Dyrektor OKE wyjaśniła ponadto, że przedstawiciele organów prowadzących szkoły byli zapraszani na spotkania, które miały formę szkolenia. OKE w Warszawie nie posiada wykazu osób biorących udział w tych szkoleniach, jednak każdorazowo na takich szkoleniach było obecnych po kilku przedstawicieli organów prowadzących szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 830)

Ustalone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości
------------------------------	--

Ocena częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność OKE w badanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne	Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o ustalenie przez dyrektora OKE terminu ponownego egzaminu w przypadku unieważnienia egzaminu zawodowego w uzgodnieniu z dyrektorem CKE.
---------------------	--

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.
--------------------------------	---

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

²³ - Analiza osiągnięć uczniów na egzaminie gimnazjalnym w 2011 r. i perspektywy diagnozy edukacyjnej w kontekście nowej formuły egzaminu gimnazjalnego, prezentowane na VII Wolskiej Konferencji „Co nowego w egzaminach gimnazjalnych” w 2011 r., - Analiza wyników ze sprawdzianu oraz egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonych w 2012 roku, prezentowane na Konferencji Komisji Oświaty Rady Dzielnicy Ursus w 2012 r., - Analiza wyników sprawdzianu uczniów klas szóstych i egzaminu uczniów gimnazjów w roku 2013 roku., prezentowane na Konferencji Komisji Oświaty Dzielnicy Ursus m. st. Warszawy w 2014 r.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 12 maja 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Kontroler
Justyna Goszcz
Specjalista k.p.

.....
podpis

.....
podpis